



HISTORISCHE VERENIGING ALKMAAR

Historische Vereniging Alkmaar  
Oudegracht 249  
1811 CG Alkmaar  
e-mail: info@historischeverenigingalkmaar.nl

Aan het College van B&W van de gemeente Alkmaar  
t.a.v. mw. A. J.A. van de Ven, wethouder  
monumentenzorg  
Postbus 53  
1800 BC Alkmaar

Alkmaar, 15 december 2011

Betreft: verzoek tot aanwijzing van de voormalige Ringers' Chocoladefabriek aan de Noorderkade 1027, 1823 CJ Alkmaar, tot gemeentelijk monument

Geacht college,

Na ampele overweging verzoeken wij u de voormalige Ringers' Chocoladefabriek aan de Noorderkade tot gemeentelijk monument aan te wijzen.

Alkmaar kent nog maar weinig gebouwen, die getuigen van het industrieel verleden van de stad. Toen er in het afgelopen voorjaar bekend werd, dat er nieuwe plannen werden besproken voor de ontwikkeling van Overstad heeft de ledenvergadering van de Historische Vereniging Alkmaar er bij het bestuur dan ook op aangedrongen alles in het werk te stellen om het authentieke fabriekspand voor de stad te behouden. Wij hebben u sindsdien bij verschillende gelegenheden onze visie laten blijken, laatstelijk eind november met een mailing met de nota "Ringers: het verschil tussen echt en namaak is sfeer".

Wij zullen u zo spoedig mogelijk een nadere redengevende verklaring doen toekomen. Maar in deze brief willen wij u alvast deelgenoot maken van enkele belangrijke maatschappelijke en cultuurhistorische overwegingen.

#### **Houd Overstad aan Alkmaar vast**

Overstad mist thans de authenticiteit en stedelijke kwaliteit om een aangename uitbreiding te zijn voor de sfeervolle maar relatief kleine binnenstad. Men komt op Overstad omdat het moet, of om te parkeren voor een bezoek aan de binnenstad.

In de promotie van Alkmaar (de zg. "Citymarketing"), zoals beschreven in de visie van Stichting Promotie Alkmaar (zie <http://www.alkmaarprachtstad.nl>) staat het interessanter maken van de stad en vooral het **verbinden** van Alkmaarders met de stad centraal. Het economisch aantrekkelijker maken van de stad voor verschillende doelgroepen en voor het toerisme hangt nauw samen met de *historische* aantrekkelijkheid van de stad. En dat geldt met name dus ook voor Overstad.

De gemeente Alkmaar heeft in 2010 voor Overstad een sociale- en culturele gebiedsvisie uitgebracht. Daarin wordt de zoektocht naar **verbinding, cq gevoelswaarde** met Overstad als essentieel getypeerd: Hoe kan je verbinding en betrokkenheid bij dit deel van Alkmaar creëren? Hoe kan je bij de bevolking het gevoel bereiken, dat Overstad 'van Alkmaar' is? Het gaat in deze nota terecht om de "menselijke maat", om het vermogen om je er thuis te voelen, om je Overstad te kunnen toe-eigenen (zie pagina 11 van deze nota).

Welnu, een authentiek, gerestaureerd en hergebruikt Ringersgebouw kan het gemis aan historiciteit, aan sfeer en beleving compenseren, kan zorgen voor 'toe-eigening' en je 'thuis voelen'. De sfeer, die

hangt rond een gebouw uit de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw, toen de chocoladefabriek een groot succes was voor stad en regio, internationale klanten aantrok, metafoor was voor kwaliteit, werkgelegenheid verschaft aan honderden Alkmaarders...die sfeer is uniek, onvervangbaar en niet na te maken. Die sfeer kan afstralen op het hele, nieuw te ontwerpen winkelgebied achter en rond het Ringersgebouw en samen met de nieuwe bioscoop de romantiek en betrokkenheid brengen, die Overstad thans zo ontbeert. De historische elementen, die het gebouw nog kent, kunnen met een aantrekkelijk cultureel-, horeca-, studio- en bijzonder winkelconcept voor meerwaarde zorgen, waar mensen op afkomen en waar mensen willen blijven. Overstad zonder zichtbare en beleefbare bewijzen van het verleden zal een plek blijven zonder ziel en identiteit, zal los van de Alkmaarse binnenstad blijven, geen binding geven, een plek voor passanten blijven, een plek met te vrezen leegstand, om snel te verlaten.

### **Alkmaars voorbeeld van de invloed van Frank Lloyd Wright**

De Ringersfabriek is cultuurhistorisch gezien een belangrijk voorbeeld van de invloed van de bouwstijl van Frank Lloyd Wright op de Alkmaarse architectuur. Het is ontworpen en gebouwd door het Alkmaarse aannemersbedrijf F.H. Ringers & zn. De zoon ir. F.H. Ringers jr. (in 1919 nog bouwkundige, later architect) tekende het ontwerp voor de nieuwe fabriek. Zijn ontwerp van de gevels is sterk beïnvloed door de toen vernieuwende bouwstijl van Frank Lloyd Wright, in Alkmaar geïntroduceerd door Jan Wils, de architect die wij in onze stad terecht eren met een herinneringsplaquette in De Laat op de gevel van V&D, en aan wie thans in een grote tentoonstelling over De Stijl in het Haags Gemeentemuseum ruim aandacht wordt besteed.

### **De Alkmaarse architect Jan Wils en de aannemersfirma F.H. Ringers en zn.**

De firma Ringers en zn. is in 1920 al enkele jaren bekend met de nieuwe internationale bouwstijl via de jonge Alkmaarse architect Jan Wils. Wils werkte van 1914 tot 1916 op het architectenbureau van Berlage in Den Haag, waar hij in aanraking is gekomen met en beïnvloed werd door Berlages visie op Frank Lloyd Wright. Berlage bezocht in 1911 Amerika om het werk van o.a. Frank Lloyd Wright te bestuderen en heeft daarna deze bouwstijl in Nederland enthousiast uitgedragen door middel van vele lezingen en publicaties. De bouwkundige, later architect, ir. F.H. Ringers jr. heeft de nieuwe internationale bouwstijl via Wils leren beheersen. Daar getuigen vele gemeenschappelijke projecten van. Immers, de firma Ringers bouwt in 1917, naar ontwerp van Jan Wils, 'Villa de Lange' (ontwerp december 1916) aan de Wilhelminalaan 2 te Alkmaar. Dit ontwerp is bijna een letterlijke vertaling van de 'Unity Temple' te Chicago van Frank Lloyd Wright. Behalve deze belangrijke villa (rijksmonument) realiseerde deze aannemersfirma ook de twee herenhuizen aan het Nassauplein 12 en 13 naar ontwerp van Jan Wils (1919), conform de principes van De Stijl. Landgoed Karperton, tussen Alkmaar en Bergen, ook een ontwerp van Jan Wils (1916), werd van 1930 tot eind jaren '60 bewoond door Hendrik Ringers, de directeur van de Ringers' Chocoladefabriek.

### **Historisch maatschappelijk belang van het behoud van de Ringersfabriek voor Alkmaar**

Naast het belangrijke architectonisch ontwerp van de Ringersfabriek als voorbeeld van moderne bouwkunst in Alkmaar is de familie Ringers gedurende driekwart van de vorige eeuw in meerdere opzichten een belangrijke werkgever voor vele generaties Alkmaarders geweest. Hun geschiedenis is op deze wijze onlosmakelijk historisch verbonden met de familie Ringers, zowel vanwege de chocoladeproductie als vanwege de vele bouwwerken. Daarmee bepaalde deze familie mede het aanzien van de huidige stad. Zo bouwde de aannemersfirma F.H. Ringers en zn. vele honderden huizen en scholen in de nu zeer geliefde Alkmaarse wijken als het Nassau-, Emma- en Burgemeesterskwartier en langs de belangrijkste toegangswegen van de stad. De vijfde broer Ringers, naast twee broers in de Chocoladefabriek en twee in het Bouwsector, is dr. ir. Johan Ringers. Hij is in het eerste naoorlogse kabinet de eerste minister van Openbare Werken en mede van betekenis geweest voor het herstel van Alkmaar en omgeving. Bovendien heeft de familie Ringers veel betekend voor het maatschappelijke en culturele leven van de stad, met tal van bestuurlijke functies, o.a. in schoolbesturen, de vrijwillige brandweer, de historische vereniging. De stad heeft het aan de familie Ringers te danken, dat er in de jaren '60 geen verwoesting plaatsvond

## Vervolgblad Verzoek tot aanwijzing van Noorderkade 1027 tot gemeentelijk monument

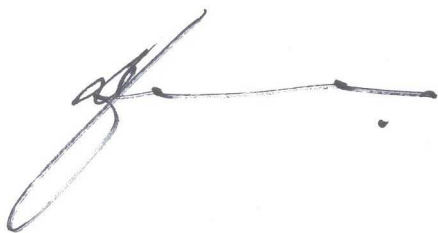
van het monumentale karakter van de binnenstad, toen het plan van prof. Wieger Bruin dreigde te worden aangenomen met demping van de grachten en de aanleg van een autoweg dwars door het historische centrum.

*Kortom, De Ringersfabriek kan als authentiek gerestaureerd gebouw gelden als icoon van een Alkmaarse familie, die de stad droeg in de vooruitgang naar de bloeiende welstand, tot op de huidige dag .*

Het moge duidelijk zijn, dat wij de fabriek van een zodanige waarde achten voor Alkmaar nu en in de toekomst, dat wij bescherming via de aanwijzing tot gemeentelijk monument van groot belang achten. Het college heeft de discretionaire bevoegdheid tot het aanwijzen van een monument over te gaan indien het behoud van het pand op grond van bijzondere architectuur, stedenbouw en/of cultuurhistorie van algemeen gemeentelijk of regionaal belang is. Volgens de vigerende monumentenverordening kunnen belanghebbenden of deskundigen een verzoek tot aanwijzing indienen. Deze brief kunt u beschouwen als een formeel verzoek daartoe. Na ontvangst van de op ons verzoek opgestelde redengevende omschrijving adviseren wij u zo spoedig mogelijk advies te vragen aan de Monumentencommissie van Alkmaar zoals de verordening voorschrijft. Wij geven in de commissievergadering waarin dit behandeld wordt graag een nadere toelichting aan de hand van een powerpointpresentatie. Volledigheidshalve wijzen wij u erop, dat totdat tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst door het college beslist is, er een voorlopige bescherming geldt.

Wij erkennen, dat hergebruik en restauratie van een dergelijk gebouw een moeilijke opgave is, maar niet onmogelijk, zoals vele voorbeelden van prachtig hergebruikt industrieel erfgoed in den lande laten zien. Wij beseffen tevens, dat u geen eigenaar bent van het gebouw. Maar als belangrijke participant en regievoerder in de ontwikkeling van Overstad kunt u uw verantwoordelijkheid ten volle nemen en aansturen op een nieuwe visie, waarin het authentieke Ringers' gebouw alsnog een elementaire plaats kan innemen. De Historische Vereniging Alkmaar biedt aan daar op de meest constructieve wijze aan te willen meewerken en stelt al zijn deskundigheid ter beschikking om met stadsbestuur en eigenaar tot een bevredigender oplossing te komen dan totale sloop.

Met vriendelijke groet,  
namens de Historische Vereniging Alkmaar,



L. Spaans,  
voorzitter



F. Alkema,  
voorzitter werkgroep welstand